

отримає додаткове підтвердження. Водночас поки наявність в статутному капіталі компанії віртуальних активів залишається не більш ніж даниною тренду, яка покликана виділити таку компанію серед інших.

Таким чином, Закон № 3637 надає лише узагальнюючу інформацію та дозвіл на операції з віртуальними активами у різних формах в тому числі в частині внесення їх до статутного капіталу, але не визначає чіткі механізми та правила щодо порядку таких дій. Тому питання запровадження більш детальних рекомендацій у сфері обігу, оцінки, фінансового моніторингу та оподаткування віртуальних активів доведеться ще вирішити.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Електронний ресурс видання «Інтерфакс-Україна». URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/765864.html>
2. Про віртуальні активи: Закон України № 2074-IX від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України № 361-IX від 06.12.2019р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
4. Bitcoin Magazine. URL: <https://bitcoinmagazine.com/business/italian-company-becomes-first-legal-entity-incorporated-bitcoin-1428360989>
5. Про господарські товариства: Закон України № 1576-XII від 19 вересня 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

Попович Павло Олександрович,

аспірант кафедри господарського права і процесу,

Національного університету «Одеська юридична академія»

СКЛАДНОЩІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ АКТУАЛЬНИХ (НЕ ПОІМЕНОВАНИХ) СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На даний час, в умовах воєнного стану, у сфері правовідносин зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) виникло багато проблем із виконання договірних зобов'язань по зовнішньоекономічним контрактам. Однією з них, зокрема, є блокада Російською Федерацією

єю (державою-агресором) портів Причорномор'я України (так звана «зернова блокада»), через яку резиденти не можуть виконати свої договірні зобов'язання по зовнішньоекономічним контрактам перед нерезидентами. Така блокада розглядається як специфічна дія форс-мажорних обставин воєнного стану.

Аналізуючи воєнний стан як форс-мажорні обставини між суб'єктами міжнародного публічного права, в першу чергу, необхідно враховувати суб'єктний склад даних правовідносин. Так, у зв'язку із військовою агресією однієї країни по відношенню до іншої виникають публічно-правові наслідки для агресора, виражені у міждержавних санкціях (наявності міжнародної публічної відповідальності), які невід'ємно пов'язані із публічно-правовими обмеженнями дії норм міжнародного господарського приватного права. Тому воєнний стан, як форс-мажорні обставини, має суттєві відмінності від інших видів форс-мажорних обставин, які пов'язані із непереборною силою у вигляді певних екологічних та соціальних явищ або процесів та позбавлені суб'єктивного складу в частині визначення відповідальної сторони за порушення норм міжнародного публічного права.

Саме така правова відмінність воєнного стану у сфері публічного права визначає необхідність подальшого узгодження норм міжнародного публічного і приватного права, оскільки у випадку військової агресії в умовах повної економічної блокади вплинути на регулювання правовідносин у сфері дії міжнародного господарського приватного права можливо лише шляхом застосування міжнародних публічно-правових санкцій, як важелів публічного впливу на державу-агресора.

На сьогоднішній день в Україні сформувалась лише практика адміністративної підтримки суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану, яка не в повній мірі спроможна вирішити проблемні питання забезпечення договірних зобов'язань у сфері ЗЕД та зняти економічну блокаду.

За умов протиправної повної економічної блокади та наявності прямих контрактів в сфері ЗЕД із суб'єктами господарювання держави-агресора, на які мають вплив лише санкційні обмеження, встановлені нормами публічного права, сьогодні відсутні будь-які спеціальні норми, які б узгоджували такі публічно-правові «санкційні» відносини із нормами інституту забезпечення виконання договірних зобов'язань в сфері ЗЕД саме в межах дії норм міжнародного госпо-

дарського приватного права, оскільки норми забезпечення договірних зобов'язань передбачають перебування суб'єктів в правовідносинах, обмежених певним контрактом, що, на відміну від норм міжнародного публічного права, звужує дію норм в межах дії одного контракту.

Тому для вивчення механізмів застосування норм забезпечення виконання договірних зобов'язань в сфері ЗЕД в умовах воєнного стану важливим є нормативне включення суб'єктів господарювання держави-агресора до правовідносин в площині міжнародного приватного господарського права, пов'язаних із суб'єктами господарської діяльності економічно заблокованої країни (країни – дії форс-мажорних обставин). Це, зокрема, можливо здійснити шляхом встановлення посередника у зовнішньоекономічній діяльності, як механізму визначення сфери дії норм приватного права: наприклад, через визначення міжнародними публічними нормами правового обов'язку здійснення зовнішньоекономічної діяльності таких суб'єктів публічного права (ворогуючих сторін) лише через посередника, наприклад, через товарну біржу. У даному випадку резиденти держави-агресора та резиденти протиправно економічно заблокованої країни пов'язуються у господарських правовідносинах через третю особу – товарну біржу, що створює сферу правозастосування норм інституту забезпечення виконання договірних зобов'язань в галузі ЗЕД, оскільки дані норми, на відміну від публічних санкцій, не можуть виходити за межі певних правовідносин, визначених контрактом.

Таким чином, в умовах воєнного стану важливими нетиповими, опосередкованими нормами забезпечення виконання договірних зобов'язань в сфері ЗЕД стають біржові правила, виражені в умовах біржового контракту, як механізм визначення сфери дії правового регулювання норм міжнародного господарського приватного права, що надають можливість зобов'язати резидента держави-агресора, як умову членства в біржі, укласти з іншими членами біржі – резидентами економічно заблокованої країни, забезпечувальні договірні зобов'язання їх участі у біржі, як передумову їх доступу до сфери ЗЕД. В такому разі, у випадку неможливості виконання договірних зобов'язань резидентом економічно заблокованої країни, як членом біржі, з причин військового стану, договірні зобов'язання такого члена біржі можна забезпечити за рахунок поруки, гарантії чи застави резидента держави-агресора як єдиної передумови участі в біржових торгах та доступу до сфери ЗЕД. За-

уважимо, що це можливо досягнути лише за умови врегулювання цих правовідносин всіма суб'єктами міжнародного публічного права по відношенню до ворогуючих сторін.

Отже, такі типові способи забезпечення виконання договірних зобов'язань як завдаток, гарантія, застава, неустойка і страхування в умовах воєнного стану можливо опосередковано врегулювати з резидентом держави-агресора лише в умовах біржових контрактів та дії біржових правил, оскільки дія цих норм права обмежена і може бути пов'язана умовами договірних взаємовідносин лише через біржу, у зв'язку із діями санкційних обмежень та неможливості господарських взаємовідносин між ворогуючими сторонами. В іншому разі застосування цих норм виходитиме за межі міжнародних правовідносин приватного права.

У свою чергу, з урахуванням особливостей меж дії правовідносин в умовах воєнного стану, такі нетипові способи забезпечення договірних зобов'язань у сфері ЗЕД як акредитив, вексель та чек можна ефективно використовувати у господарських правовідносинах з суб'єктом господарювання держави-агресора лише за умови правильного обрання банку – емітента, який опосередковано чи прямо не підконтрольний державі-агресору. Адже лише у такому разі можливо забезпечити оплату санкційно не обмеженого товару (наприклад, медикаментів), який постачатиметься в майбутньому до території, підконтрольної державі-агресору. В іншому випадку, у разі вибору банку – емітента, підконтрольного державі-агресору, ймовірним є ускладнення з оплатою поставленого товару у зв'язку із введеними санкціями щодо банківської установи – емітента.

Дотримання численних специфічних умов викликає і застосування під час дії режиму воєнного стану такого нетипового (не поіменованого законодавством України) способу забезпечення виконання договірних зобов'язань в сфері ЗЕД як резервування прав власності. Це пов'язано, у першу чергу, із тим, що забезпечення виконання зобов'язання за рахунок майна, яке належить резиденту держави-агресора та перебуває на території держави – агресора, є недоречним та таким, що не здатне досягнути цілей, покладених на механізм забезпечувальних засобів.

Такий вид забезпечення договірних зобов'язань як договір факторингу, в тому чи іншому його виді, в залежності від обставин, є дієвим способом забезпечення договірних зобов'язань в умовах во-

енного стану, оскільки опосередковує відступлення права грошової вимоги, надаючи можливість в певних ситуаціях забезпечити виконання договірних зобов'язань за рахунок майна резидента держави-агресора, розміщеного за межами впливу держави-агресора.

З урахуванням вищевказаного, в умовах воєнного стану важливо для учасників військового конфлікту «рамково» впорядкувати правовідносини в сфері ЗЕД лише в межах дії біржових правил. Саме такий спосіб є ефективним під час повної економічної блокади для суб'єктів господарювання приватного права протиправно заблокованої сторони, коли ускладнюється їх доступ до зовнішньоекономічної діяльності, а ризики важливо забезпечити саме за рахунок суб'єктів господарювання держави-агресора. Як правило, у даних умовах суб'єкт господарювання держави-агресора не обмежується в доступі до зовнішньоекономічної діяльності, що стабілізує мікро- та макроекономіку (в певній мірі зберігає економічні зв'язки) та нівелює ефективність економічної блокади, але покладає на таких суб'єктів господарювання додаткові зобов'язання, пов'язані із забезпеченням виконання контрактів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Постанова правління Національного Банку України № 514 від 03.12.2003 р. «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами»: Офіційний вісник України, 2003, № 52, том 1, стор.342, стаття 2831.
3. Кодекс міжнародного приватного права (Кодекс Бустаманте): URL: http://www.oas.org/juridico/mla/sp/gtm/sp_gtm-mla-leg-cdip.pdf.
4. Осика С. Г., Оніщук О. В., Осика А. С., Пятницький В. Т., Штефанюк О. В. Інституціональні та процедурні механізми системи ГАТТ/СОТу регулюванні світової торгівлі /Українська академія зовнішньої торгівлі. К.: УАЗТ, 2000. 286с.
5. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів 10СОТ: Монографія. Кер. авт. кол. Т. М. Циганкова. К: КНЕУ, 2003.
6. Горін Н. В. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 330 с.